

Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

NEMZETKÖZI KÖZJOG II. - NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK SZAKOS HALLGATÓKNAK

Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai
Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

A fegyveres összeütközések nemzetközi joga 1. rész

Dr. Kertészné dr. Váradi Szilvia

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tanulási útmutató

Tananyag hossza: 10 dia

Tartalom:

A lecke bemutatja a fegyveres összeütközések szabályozásának történeti kialakulását és a témakört szabályozó legfontosabb egyezményeket, amelyek mind a mai napig hatályban vannak. A lecke tartalmazza a napjainkban elfogadott és bevett humanitárius jogi megkülönböztető jelvényeket, továbbá a fegyveres konfliktusok jogának legfontosabb alapelveit.

Áttekintésre szánt javasolt minimum időtartam: 15 perc

Tanulásra szánt javasolt minimum időtartam: 25 perc

A tananyagot **fogalomtár** és **önellenőrző** kérdések egészítik ki, amelyek a tananyag végén találhatóak.

Fogalomtár elsajátítására szánt javasolt minimum időtartam: 15 perc

Bevezetés és történeti rész

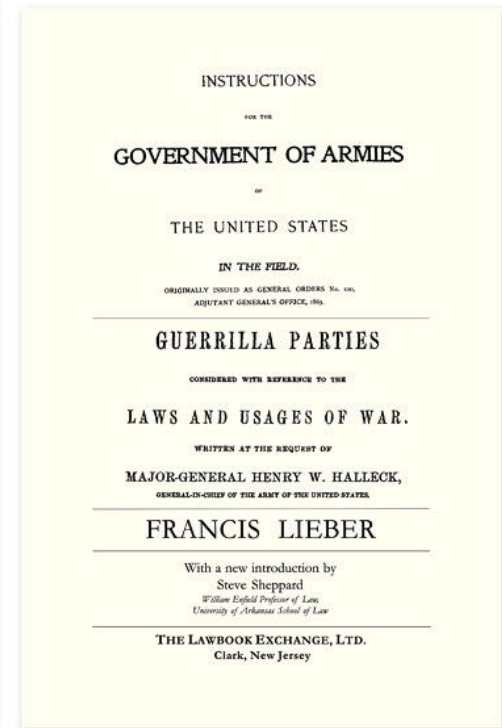
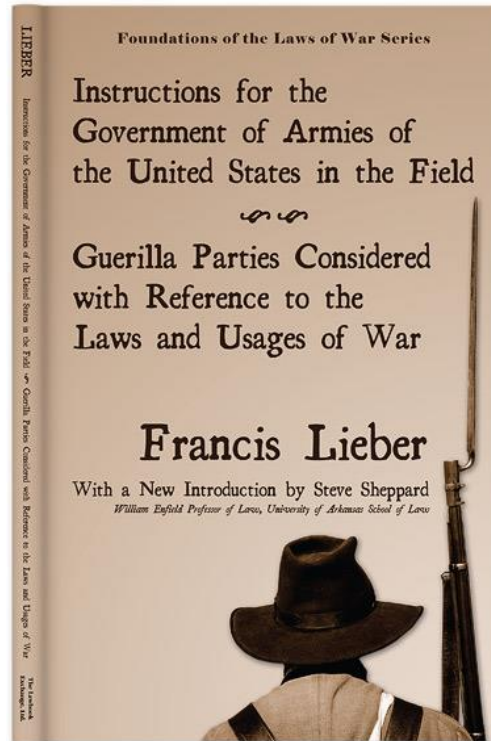

A szabályozás két fő területe

- **Ius ad bellum** – a fegyveres erőszak alkalmazásához („háborúhoz”) való jog
- **Ius in bello** – a fegyveres erőszak („háborúban”) alkalmazásának joga: a kialakult fegyveres konfliktusokban tanúsított magatartásokat szabályozza

Történelmi fejlődés

- 19. századra a hadviselés
 - káros hatásai a modernizációval növekednek
 - tömegessé válik
- 1854–1856. krími háború
 - humanitárius és jogi igények
- **1863. Lieber-törvény**
 - **átfogó** szabályozás a fegyveres hadviselés szabályairól
- **1859.** solferinói csata, Jean-Henri Dunant
- **1876.** Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága

Az első átfogó nemzetközi szerződés

- **1864. első Genfi egyezmény**

- az egészségügyi tevékenység semleges és védendő cselekmény
- a sebesültek és betegek kímélete és védelme
- kötelező védő jelvény
- a fegyveres konfliktusok jogának emberességi ága, az ún. „genfi jog” első lépése

Első tilalom

- **1868. Szentpétervári nyilatkozat**
 - 400 gramm tömegűnél könnyebb robbanó lövedékek (dum-dum lövedék) tilalma

A hadijog kialakulása

- **1899-es és 1907-es hágai békekonferenciák – hágai jog**
 - első átfogó szabályozás a hadviselésre nézve
 - a fegyveres erőszak alkalmazására, a hadifoglyokkal való bánásmódra irányadó előírások
 - a fegyveres konfliktusok esetén az abban semleges államok jogai és kötelességei
 - mai napig hatályban + szokásjogi erő

A jelenleg hatályos rendszer

- **1949 négy genfi egyezmény – genfi jog**
 - I. a **hadra kelt fegyveres erők** sebesültjei és betegei helyzetének javításáról
 - II. a **tengeri haderők** sebesültjei és betegei helyzetének javításáról
 - III. a **hadifoglyokkal** való bánásmódról
 - IV. a **polgári lakosság** háború idején való védelméről
- Nemzetközi és nem nemzetközi fegyveres konfliktusokra is!

Kiegészítő jegyzőkönyvek

- **1977** – I. Jegyzőkönyv az 1949-es genfi egyezmények kiegészítéséről és a **nemzetközi** fegyveres összeütközések áldozatainak védelméről
- **1977** – II. Jegyzőkönyv az 1949-es genfi egyezmények kiegészítéséről és a **nem nemzetközi** fegyveres összeütközések áldozatainak védelméről
- **2005** – III. Jegyzőkönyv egy további **megkülönböztető jelvény** elfogadásáról („vörös kristály”)

Humanitárius jog: hágai jog + genfi jog összeolvadásával

A jelképek

A fegyveres konfliktusok jogának alapelvei

1. **emberiesség elve:**

- az emberi magatartások egy minimum szintje
- Martensz-klauzula
- megsértése emberiesség elleni bűncselekmények

2. **katonai szükségesség elve:**

- a hadviselők a katonai céljaik elérése érdekében tevékenykedjenek, korlát
- megsértése háborús bűntettek

3. **megkülönböztetés elve:**

- a támadható személyek / objektumok és a nem támadható személyek / objektumok között
- semleges felektől, nem harcolóktól, stb.
- megsértése háborús bűntettek

4. **arányosság elve:**

- egyensúly biztosítása
- járulékos kár csökkentése

Fogalomtár

1) Genfi jog: ius in bello, a nemzetközi jog azon szabályai (az 1949-es 4 db genfi egyezmény és ezek kiegészítő jegyzőkönyvei), amelyek a háború áldozatait védik, ma már a hágai joggal együtt alkotja a nemzetközi humanitárius jogot.

2) Hágai jog: a katonai vonatkozásban vett hadviselés nemzetközi jogi szabályozása, azok az eljárások és fegyverek, amelyekkel a háborút jogszerűen lehet folytatni. Alapja az 1899-es és 1907-es hágai békekonferenciák. Ma már a genfi joggal együtt alkotja a nemzetközi humanitárius jogot.

3) Martensz klauzula: az 1907. évi IV. hágai Egyezmény záradéka. A polgári személyek és kombattánsok a nem szabályozott esetekben is a nemzetközi jog olyan elveinek oltalma és uralma alatt maradnak, amelyek a kialakult szokásokból, az emberiség alapelveiből és a közlelkiismeret követelményeiből folynak.

4) Fegyveres konfliktus: elhúzódo fegyveres erőszak a kormányzati hatóságok és szervezett fegyveres csoportok között, vagy ez utóbbi csoportok között.

Önellenőrző kérdések

- ✓ Mi a különbség a *ius in bello* és a *ius ad bellum* között?
- ✓ Mi a jelentősége a Lieber törvénynek?
- ✓ Milyen személyi körre koncentrált az 1864. első Genfi egyezmény?
- ✓ Melyik nemzetközi dokumentum tartalmazott először fegyvertilalmi rendelkezést?
- ✓ Milyen területeket szabályoz az 1949-ben elfogadott négy genfi egyezmény?
- ✓ Melyek az elfogadott megkülönböztető jelképek?
- ✓ Mit takar a megkülönböztetés elve?

Nézz utána!

- A genfi egyezmények – 60 év után. A Föld-rész Nemzetközi és Európai Jogi Szemle 2010/1-2. számában a humanitárius jogról szóló tanulmányok 5-104. oldal (L' Harmattan Kiadó, III. évfolyam)
- Henckaerts, J-M: Tanulmány a nemzetközi humanitárius szokásjogról - Hozzájárulás a fegyveres összeütközések során alkalmazandó jogszabályok megértéséhez és tiszteletben tartásához. (ford: Varga Réka) Megjelenés: International Review of the Red Cross, March 2005, 3-40.

- * A tananyagban felhasznált képek online megtalálhatók és szabadon hozzáférhetők.
- * A tananyag kizárólag oktatási célból készült.
- * A tananyag a Szerző saját szellemi terméke, forrásként az adott tárgyhoz megjelölt kötelező irodalmi források kerültek felhasználásra.

*Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.*

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE